

TUTOROPAS

Suomen Lukiolaisten Liitto
2017

Sisältö

1. Johdanto	2
Valmistautuminen tutorina toimimiseen	
2. Tutorointi	4
3. Suomen Lukiolaisten Liitto tutoroinnin tukena	7
4. Harjoitus: Minä tutorina	9
5. Tutoroinnin hyödyt	10
6. Vastuullinen tutor tukee ja tekee	13
7. Harjoitus: Henkilökohtaista	16
Tutorointi käytännössä	
8. Tutortoiminnan käynnistys	17
9. Tutortoiminnan vuosi	18
10. Tapahtumat	25
11. Viestintä	29
12. Vaikuttaminen	31
13. Lopuksi: mistä saan apua	33
14. Lähteet	35

1. Johdanto

Moikka tutor! Tämä opas on tarkoitettu sulle. Oppaaseen on koottu käytännön ohjeita ja vinkkejä tutorointiaan. Löydät apua tutoroitavan kohtaamiseen, tutustumisleikkeihin ja lukiolaisten mielipiteen selvittämiseen. Opas sisältää **kaksi harjoitusta, joiden avulla voit valmistautua tutorina toimimiseen.** Nämä harjoitukset on tarkoitettu tehdä oppaan lukemisen lomassa.

Tutor on aktiivinen opiskelija, joka haluaa ohjata ja opastaa uutta lukiolaista lukiomaailman saloihin. Tutoreilta löytyy monia yhteisiä piirteitä – he ovat vastuullisia, innokkaita ja myötätuntoisia.

Tutorina olet arvokas tietolähde, jonka kokemuksesta on paljon hyötyä ja apua uusien lukiolaisten alkutaipaleella. Tutorina pääset rakentamaan lukiolaisten yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Parasta, mitä tutor kautesi jälkeen voit tehdä, on jakaa viisauttasi ja kokemustasi uusille koulutettaville tutoreille.

On hienoa, että juuri sinä olet halunnut lähteä tutoriksi! Tutorointi on arvokas kokemus sekä sinulle että tutoroitavillesi. Tee rohkeasti tutoroinnasta itsesi näköistä!

Rikasta ja rakasta tutorvuotta!

Tämän oppaan ovat Emma Hannosen vuonna 2010 toimittaman oppaan pohjalta uudistaneet Mikael Lehtonen, Katri Penttinen, Elmo Nikula, Ding Zhong, Pyry Piitulainen, Venla Kinnunen ja Milla Rekola.

.....

Valmistautuminen tutorina toimimiseen

2. Tutorointi

Kuka on tutor?

Tutor, tutori, tuutori, tuutor... Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Tutor on **vanhempi opiskelija, joka toimii ensimmäisen vuoden lukio-opiskelijoiden tukena, turvana ja ensimmäisenä kosketuksena lukioelämään.**

Tutor tutustuttaa uudet opiskelijat lukioon, koulu yhteisöön ja uusiin kavereihin. Tutor on saanut koulutuksen, joka valmentaa häntä tehtäväänsä. Tutor pystyy kertomaan opiskelunsa aloittavalle lukiolaiselle niitä asioita, joita olisi itse halunnut kuulla ja ymmärtää aloittaessaan lukion.

Tutor **parantaa kommunikaatiota** lukion sisällä. Tutor näkee ja kuulee enemmän kuin opettajat ja pystyy tarvittaessa ottamaan yhteyttä ryhmänohjaajaan, opettajaan tai muuhun henkilökuntaan.

Mitä on tutorointi?

Tutorointi eli tutortoiminta tarkoittaa **auttamista, tukemista, opastamista ja ohjaamista**. Käytännössä siis sitä, että lukiossa järjestetään päämäärätietoisesti toimintaa, jossa tutorit ja lukiolaiset kohtaavat ja ovat tekemisissä toistensa kanssa. Tutorit voivat esimerkiksi **auttaa lukujärjestyksen teossa, kohottaa uusien opiskelijoiden ryhmähenkeä ja tavata tutoroitaviaan lukuvuoden mittaan**. Tutorilta voi ja tulee kysyä neuvoja.

Miksi tutorointia?

Lukio on hyvä paikka opetella lähimmäisistä välittämistä. Sosiaalisesti kannustava ilmapiiri vähentää nuorten masentuneisuuden riskiä. Toimiva yhteisö ja hyvä ryhmähenki eivät kuitenkaan synny itsestään. Tutortoiminta on **keino parantaa yhteisöllisyyttä**. Kun koulussa on hyvä ilmapiiri, kaikkien on mukavampi olla.

Tutorit toimivat linkkinä uusien ja vanhojen opiskelijoiden sekä henkilökunnan välillä. **Kun yhdessä tekeminen lisääntyy, kasvaa myös yhteishenki**. Onnistunut tutorointi on hyödyllistä ja mielekästä uusille opiskelijoille, tutoreille, opettajille ja koko oppilaitokselle. Tutorointi auttaa myös henkilökuntaa ymmärtämään paremmin opiskelijoiden elämän haasteita ja tavoitteita.

Tutortoiminta on erinomainen tapa kehittää omaa lukiota ja kohottaa oppilaitoksen imagoa. Tutorointi auttaa erityisesti heitä, joille paikkakunta on uusi ja oppilaitos vieras. Tutortoiminta on **hauskaa ja antoisaa**. Toiminnasta saavat iloa niin opiskelijat ja opettajat, aktiiviset tutorit kuin erityisesti tutoreita tarvitsevat uudet opiskelijat.

Tutortoiminta perustuu **vertaistukeen**. Tutoropiskelija on kokenut samat haasteet ja opintojen aloittamisen vaikeudet kuin ensimmäistä vuosikurssiaan aloittava opiskelija. Tutorilla on tieto siitä, kuinka opiskelijoita parhaiten autetaan pääsemään perille luokattoman lukion saloista.

3. Suomen Lukiolaisten Liitto tutoroinnin tukena

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) tukee aktiivisuutta ja osallisuutta lukiossa ja edistää yhteisöllisyyttä lukiolaisten keskuudessa. Tutorointi on **opiskelijälähtöinen keino parantaa yhteishenkeä** ja uusien opiskelijoiden sopeutumista lukioyhteisöön.

Tutor auttaa opiskelijoita tutustumaan toisiinsa ja muodostamaan ryhmän. Tutorointi vahvistaa välittämisen ilmapiiriä ja auttaa tiiviin kouluyhteisön muodostumista. Tutoroinnilla pyritään siihen, ettei kukaan jää yksin.

Jokaisessa lukiossa on omanlaista tutortoimintaa. Kaikissa lukioissa tutorointia ei vielä ole. Tutoroinnin sisältö saattaa myös vaihdella vuosittain lukion sisällä, sillä tutorit toimivat pestissään yleensä vain vuoden. Jotkut toki innostuvat tutoroinnista niin, että jatkavat tutorointia vielä toisenkin vuoden.

Tutoreiden täsmäkoulutus

Tutorkoulutukset on tarkoitettu tutoreiden puolen tai koko päivän mittaisiksi tehopaketeiksi, joiden avulla haetaan uutta puhtia tutorointiin. Päivän vetää paikallinen lukiolainen ja pääsette yhdessä tutustumaan tutoroinnin perusteisiin sekä harjoittelemaan ja ideoimaan tutorointia käytännössä.

Koulutus räätälöidään tutorien tarpeet huomioiden. Yhdessä päivässä saatte uutta intoa, ideoita ja konkreettisia välineitä tutorointiin!

Tutorkoulutukset ovat lukioille **maksuttomia**. Voit tilata koulutuksen SLL:n nettisivuilta lukio.fi.

Tutoroppaat

Tämän oppaan lisäksi kannattaa tutustua myös SLL:n Tutorkoulutusoppaaseen, joka antaa eväät tutorien kouluttamiseen. Opas löytyy osoitteesta lukio.fi.

4. Harjoitus: Minä tutorina

Täydennä lauseet. Harjoituksen on tarkoitus palauttaa mieleesi lukion alkua ja täten valmistaa sinua auttamaan uusia lukiolaisia.

1. Ennen lukion alkua eniten odotin...
2. Jännittäväntä oli...
3. Ensimmäisenä päivänä...
4. Eniten minua auttoi ensimmäisinä päivinä...
5. Tutorini oli avuksi...
6. Opettajista oli apua...
7. Olisin tarvinnut enemmän...

5. Tutoroinnin hyödyt

Tutoroinnin tarkoitus on ohjata ja opastaa opiskelijaa uudessa ympäristössään. Millaista tämä apu on, muotoutuu tietenkin sen mukaan, minkälaista apua tutoroitavasi tarvitsevat. Tutor ei ole kaikkietävä auktoriteetti, mutta hänellä on vanhempana opiskelijana tietoa, jota uusi lukiolainen tarvitsee.

Miten tutortoiminta hyödyttää uutta opiskelijaa?

- on tukena ja läsnä
- auttaa tutustumaan uusiin ihmisiin
- helpottaa lukioon tutustumista
- opastaa lukion käytännöissä
- tietää keneltä kysyä apua
- kohottaa yhteishenkeä
- toimii linkkinä opiskelijoiden ja opettajien välillä
- parantaa oppimisilmapiiriä
- auttaa uusia opiskelijoita ottamaan vastuun omasta opiskelusta
- uudesta tilanteesta selviää paremmin yhdessä kuin yksin

"Parasta mitä olen tutoroinnista saanut, on pitkäaikainen ystävä."

– Lukiolainen Suomenjoen lukiosta

“Sinä uusi tutor: uskalla tuoda ideasi esiin! On myös muita tapoja ryhmäyttää uusia lukiolaisia kuin ponileikki.” – Lukiolainen Joensuun normaalikoulun lukiosta

“Vaihdoin koulua ensimmäisen ja toisen vuoden välissä. Tutoreiden ansiosta sopeuduin uuteen kouluun nopeasti.” – Lukiolainen Kulosaaren yhteiskoulun lukiosta

Tutoroinnin tavoitteena on myös, että se on antoisaa tutorille. Tutorina oleminen tuo **uusia tietoja ja taitoja sekä kehittää vanhoja**. Tutorina toimiminen on varmasti mieleenpainuva kokemus, josta voi säilyä sinulle **lukioajan parhaat muistot ja vaikkapa kaveritkin**. Monissa lukioissa tutorkoulutuksesta ja -toiminnasta saa myös kurssin ja toimintatodistuksen. Tutorina toimiminen saattaa osoittautua yhdeksi lukion tärkeimmistä opetuksista.

Mitä tutor itse saa tutortoiminnasta?

- ryhmätyökokemusta
- johtamiskokemusta
- esiintymistaitoja
- ystäviä
- vastuuta
- ymmärrystä lukion toimimisesta
- valmiuksia toimia erilaisissa tilanteissa
- valmiuksia toimia erilaisten ihmisten kanssa
- ongelmanratkaisukykyä

“Opin valtavasti ryhmätyö- ja johtamistaitoja, ja sain elää elämäni hauskimman syksyn tutorporukan ja uusien lukiolaisten kanssa”

– Lukiolainen Oulunkylän yhteiskoulusta

“Tutorina opin ymmärtämään erilaisia ihmisiä ja suunnittelemaan juttuja monenlaisille lukiolaisille. Sain myös aivan uudenlaista vastuuta ja sitä myötä varmuutta ryhmässä

toimimiseen. En vaihtaisi tutoraikaani pois mistään hinnasta!”

– Lukiolainen Kalevan lukiosta

Opin tutorinnista yhteistyötaitoja, itseilmaisua ja johtamista. Tutorina oleminen opetti puhumaan itsevarmasti ja vakuuttavasti uusille ihmisille. Parasta tutorina olemisessä oli se, että sain kontakteja ja ystäviä myös muista vuosiluokista kuin omastani.”

– Lukiolainen Joensuun normaalikoulun lukiosta

6. Vastuullinen tutor tukee ja tekee

Vastuun ottamista ja esimerkkinä olemista

Tutor toimii uusille opiskelijoille **roolimallina**. Tutorin sana on painava, joten kannattaa harkita sanojaan etukäteen – varsinkin ensimmäisinä päivinä. Jos tutor kertoo tietyn opettajan olevan tylsä, antaa se tutoroitavalle paljon ennakkokäsityksiä, joita voi myöhemmin olla vaikea muuttaa, vaikka opettaja olisikin oikeasti ihan hyvä tyyppi.

Tutor on **vaitiolovelvollinen** tutoroitavan kertomista asioista. Hänen ei tarvitse, eikä pidä, keksiä ratkaisuja kaikkiin ongelmiin, mutta **hän voi ohjata tutoroitavan eteenpäin** ryhmänohjaajalle, terveydenhoitajalle, opinto-ohjaajalle tai kuraattorille.

Tutorin on myös hyvä **näyttää mallia toiminnassaan muita ihmisiä kohtaan**. Kaikki opiskelijat ovat erilaisia ja se rikastaa kouluyhteisöä.

Tutustumista ja tukemista

Tutorin on tarkoitus auttaa uutta opiskelijaa tutustumaan lukioonsa, lukion käytäntöihin ja uuteen sosiaaliseen ympäristöönsä. Tutor auttaa ja neuvoa niin paljon kuin pystyy, mutta mikään yleisnero tutorin ei sentään tarvitse olla. **Tärkeintä on halu auttaa ja oikea asenne.**

Tutor auttaa opiskelijoita tutustumaan toisiinsa ja **muodostamaan ryhmän**. Se, että uusi opiskelija saa ystäviä antaa tärkeää tukea. Tutor kehittää lukiossa myönteistä ilmapiiriä, joka myös osaltaan tukee uusia opiskelijoita.

Tutor toimii myös **yksittäisten opiskelijoiden tukena**, jos heillä on ongelmia. Kun tutor kohtaa opiskelijan, jonka ongelmat tuntuvat ylivoimaisilta, tutor **ohjaa hänet eteenpäin taholle, joka tuntuu sopivalta** (esim. ryhmänohjaaja, terveydenhoitaja tai kuraattori). Koulun henkilökunnalla on taas velvollisuus ohjata opiskelija oikeisiin palveluihin viipymättä (katso lisää alaluvusta “Tukipalvelut lukiolaisen arjessa”). **Vastuu on siis viime kädessä aina aikuisella.**

Tutorin on hyvä varmistaa, että kaikki hänen **tutorryhmäläiset tietävät mistä avun saa ja tavoittaa**. Tutor opastaa, mistä löytyy terveydenhoitajan vastaanotto ja milloin hän on paikalla.

Keskustelua ja neuvojen antoa

Helpoin tapa tukea tutoroitavaa on **tutustua häneen ja aina välillä kysellä kuulumisia**. Kun tutor on kerran lähestynyt uutta opiskelijaa ja avannut keskusteluyhteyden, uuden opiskelijan on myöhemmin helpompi lähestyä tutoriaan.

Kuulumisia voi kysellä missä ja milloin tahansa, mutta tätä varten on hyvä **järjestää säännöllisiä tutortapaamisia**, jotta kaikki voidaan ottaa tasapuolisesti huomioon.

Tutortapaamisten toteuttamiseen on monia erilaisia malleja, mutta perusajatuksena on se, että tutorit viettäisivät tutoroitaviensa kanssa aikaa pienemmissä porukoissa. Tämä voi tapahtua koulupäivän aikana tai sen jälkeen.

Tutortoiminnasta vastaavan opettajan ja tutorryhmän kanssa on hyvä miettiä yhdessä etukäteen mahdollisia esiin nousevia ongelmia ja niiden ratkaisemista. Erityisen arvokkaita vinkkejä on mahdollista saada edellisiltä tutoreilta.

Ylivoimaisissa ongelmissa auttamista

Lukion sisältä löytyy paljon auttajia erilaisiin ongelmiin. Yhteyttä voi myös ottaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton [lasten ja nuorten puhelimeen ja nettiin](#). Puhelinnumeroon 116 111 voit soittaa maksutta koko maassa. Puhelimen toisessa päässä on koulutettu vapaaehtoinen päivystäjä, jolla on aikaa kuunnella ja vaitiolovelvollisuus. Puhelimesta voi myös kysyä mitä tahansa mietityttävää asiaa.

[Nuortennetistä](#) on mahdollista saada vertaistukea ongelmiin ja lukea muita mietityttävistä asioista, mutta myös poimia **ideoita ryhmäytymisleikkeihin** tukioppilaille tarkoitetuilta [sivuilta](#).

Mielenterveyden ylläpitämisessä ja ongelmien ennaltaehkäisyssä auttaa [Yeesi](#), joka on Suomen ensimmäinen valtakunnallinen **nuorten mielenterveysseura**. Yeesin työ perustuu ennaltaehkäisevään ja edistävään otteeseen. Tutustu esimerkiksi mielenterveyttä ylläpitävään [verkkopeliin](#).

Syventävää:

Tukipalvelut lukiolaisen arjessa

[Oppilas- ja opiskeluhoitola](#)in sekä [terveydenhuoltola](#)in mukaan lukiolaisella on oikeus opiskelupaikkakunnallaan kunnalliseen terveydenhuoltoon sekä opetussuunnitelman mukaiseen opiskeluhooltoon. Kunnilla ja tulevaisuudessa maakunnilla on siis velvollisuus järjestää opiskeluterveydenhuolto alueellaan opiskeleville toisen ja korkea-asteen opiskelijoille.

Opiskeluhoollolla edistetään lukiolaisen hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä. Lisäksi opiskeluhoollolla ehkäistään syrjäytymistä ja edistetään mielenterveyttä sekä ylläpidetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Lukiolaisten terveyspalvelut sisältävät myös mielenterveyspalvelut ja suun terveydenhuollon.

Lukio-opiskelijoiden terveydenhoitajan tarkastuksen on tarkoitus olla ensimmäisenä opiskeluvuotena ja lääkärintarkastuksen toisena opiskeluvuotena. Näissä tarkastuksissa selvitetään sekä mahdolliset fyysiset että psyykkiset oireet. Suun terveydenhuollon osalta kaikille nuorille järjestetään suun terveystarkastus lukio-opintojen aikana.

Psykologin tai kuraattorin kanssa on päästävä keskustelemaan viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Lisäksi oppilaitoksen työntekijöillä (esimerkiksi opettajilla) on velvollisuus ohjata opiskelija psykologin tai kuraattorin palvelujen piiriin viipymättä.

7. Harjoitus: Henkilökohtaista

Laadi ilmoitus itsestäsi lehden henkilökohtaista-palstalle, josta uudet opiskelijat voivat valita itselleen tutorin. Ilmoituksen tulisi olla lyhyt ja kuvastaa sinua tutorina ja persoonana.

Tekstit voidaan halutessa lukea ääneen.

Tutorointi käytännössä

8. Tutoritoiminnan käynnistys

Jos lukiossasi ei vielä ole tutoritoimintaa, tarkoittaa se sitä, että voit toimia uranuurtajana! Tutoritoiminta **ei vaadi pyöriäkseen kuin muutaman innostuneen opiskelijan**, jotka ovat oma-aloitteisia. Tutorointia voi lähteä käynnistämään mihin vuodenaikaan tahansa, mutta **konkreettisimmat toimet ajoittuvat kevätlukukaudelle**. Tällöin tutorit tulisi värvätä ja kouluttaa.

Normaalisti tutoritoimintaa pyörittää joku lukion henkilökunnasta. **Tutoroinnista vastaa usein opinto-ohjaaja**, mutta vastuuhenkilö voi olla myös rehtori tai joku muu opettaja. Vanhat tutorit ovat myös tärkeä osa tutoriperinnettä, ja heidän olisi hyvä olla mukana uusien tutorien kouluttamisessa.

9. Tutortoiminnan vuosi

Maaliskuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tutorien hakemukset ja valitseminen
Huhtikuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tutortoiminnan suunnittelu
Toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuututorin valinta • Tutorit koulutetaan ja he perehtyvät lukioonsa
Elokuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tutorointi alkaa • Tutustuminen ja lukujärjestykset
Syyskuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tutortapaamisia • Ryhmytymisen tukeminen
Lokakuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tempauksia ja tapahtumia
Joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> • Palaute tutoroitavilta • Tutorien palaute ja toiminnan kehittämisideat
Tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> • Kurssisuoritus
Helmikuu	<ul style="list-style-type: none"> • Tutorit markkinoivat toimintaansa

Maaliskuu

Tutorien valinta

Ilman tutoreita ei ole tutorointia. Tutoreille ei ole juuri muita ennakkovaatimuksia kuin että heidän tulisi olla **vapaaehtoisia ja innokkaita** toimimaan tutoreina. On vain hyvä, että tutoreista löytyy **erilaisia persoonia**. Toiset saavat olla äänekkäämpiä ja toiset hiljaisempia. Näin tutoroitavienkin on helpompi löytää tutor, johon he voivat samaistua ja luottaa.

Eri kouluissa uudet tutorit valitaan erilaisin menetelmin. Tärkeää kuitenkin on, että **valintaprosessi on selkeä ja oikeudenmukainen**. Kaikilla tulee olla mahdollisuus hakea tutoriksi.

Yleinen tapa tutoreiden valintaan on se, että **kaikki halukkaat saavat tulla mukaan**. Halukkaat voivat esimerkiksi osallistua kurssille, jonka aikana he voivat pohtia motivaatiotaan tutorointia kohtaan. Kurssille voi olla **ennakkotehtävänä ”hakemus”**, joka voi esimerkiksi olla lyhyt teksti tutorina toimimisen motivaatiosta.

Mikäli tutoriksi halukkaita on enemmän kuin toimintaan voidaan ottaa, tutorit voidaan valita hakemusten ja haastattelujen perusteella. Mukana valinnassa voivat olla esimerkiksi opinto-ohjaaja, tutoropettaja, rehtori, kuraattori, vanhat tutorit tai ryhmänohjaajat. Ryhmä saattaa myös valita tutorit keskuudestaan.

Ongelmaksi tutortoiminnalle on noussut joissain lukioissa se, että vapaaehtoisia ei ole tarpeeksi. Hyvä tapa saada lisää innokkaita tutoreja on **tutortoiminnan mainostaminen keväällä ennen tutorkoulutusta**. Tutorit voivat pukea tutorpaitansa päälle ja jakaa välitunneilla mainoksia toiminnasta. Hyväksi havaittu keino on myös esimerkiksi ryhmänohjaajan tunneilla vieraileminen ja toiminnasta kertominen yksittäisille ryhmille. Tutorit voivat pitää myös infopistettä, jossa he esittelevät tutortoimintaa.

Tutoroinnin suunnittelu

Vanhojen tutorien kokemusten ja lukukaudesta saadun palautteen perusteella on hyvä päivittää tutortoimintaa. Mikä oli onnistunutta? Mitä pitäisi kehittää? Mitä haluttaisiin tehdä enemmän?

Uusien tutoreiden ja tutoroinnista vastaavan opettajan on hyvä suunnitella yhdessä, mitä tutorit toimintakautensa aikana tulevat tekemään.

Mietittävää suunnitteluun:

- Mitä asioita tulee sopia ja suunnitella?
- Miten tutorit jaetaan? Onko viisi tutoria ryhmää kohti sopiva määrä?
- Mistä asioista tutorit kertovat ykkösille?
- Millaisia tapaamisia ja tapahtumia järjestetään?
- Miten tutortapaamiset ja tapahtumat jaksotetaan?
- Huomioidaanko kaikki uudet opiskelijat tutortoiminnassa?
- Kuinka usein tutorit tapaavat keskenään?

Huhtikuu

Tutorien koulutus

Suomen Lukiolaisten Liiton [Opas tutorkoulutukseen](#) -oppaasta löytyy valmis pohja tutorkoulutukseen. Koulutus sisältää harjoituksia esimerkiksi tutorin ominaisuuksista, erilaisuuden käsittelystä ja ryhmähengen parantamisesta. Tutorkoulutuksessa voi lisäksi **hyödyntää oman tai muiden koulujen opettajien osaamista tai muita yhteistyötahoja.** Koulutus antaa tutorille valmiuksia toimia tutorina ja on siksi tärkeä osa toimintaa.

Tärkeää koulutuksessa on myös **omaan lukioon perehtyminen.** Tietoa omasta lukiosta on hyvä etsiä koulun omasta esittelyvihkosesta tai nettisivuilta. Oman lukionsa hyvin tuntevan tutorin on helppo vastata esille tuleviin kysymyksiin. Tutorkoulutukseen kannattaa pyytää myös **rehtoria tai opinto-ohjaajaa puhumaan lukion käytännöistä.** Myös ryhmänohjaajien

osallistuminen koulutuksiin voi olla hyödyllistä, jotta kaikilla olisi uusin tieto esimerkiksi uusintakoepäivistä.

Koulutuksen yhteydessä on hyvä sopia **tutoreiden välisestä tiedonkulusta**. Keskinäisen viestinnän sujuvoittamiseksi tutoreiden kannattaa luoda vaikka **oma whatsapp-ryhmä**. Samalla on hyvä suunnitella, miten yhteydenpitoa opiskelijakunnan hallitukseen hoidetaan läpi vuoden.

Elokuu

Tutorointi alkaa

Tutoreiden on hyvä **tulla suunnittelemaan ensimmäisen päivän ohjelmaa jo päivää ennen koulun alkua** yhdessä tutorryhmän ohjaajan kanssa. Tutorien tulisi myös viimeistään tässä vaiheessa lyödä lukkoon **suunnitelma tutortapaamisista ja tapahtumista** tulevalle lukuvuodelle, ellei sitä ole tehty jo keväällä.

Ensimmäisenä päivänä uudet opiskelijat muodostavat ensivaikutelman lukiosta ja tutoreista. Tutorit voivat esimerkiksi olla uusia lukiolaisia vastassa ovella ja toivottaa heidät tervetulleiksi. Ennen ensimmäistä päivää tutorin on hyvä miettiä, miltä oma ensimmäinen päivä uudessa koulussa oli tuntunut ja miten olisi halunnut oman tutorinsa toimivan.

Tutortoiminta painottuu voimakkaasti lukion aloitukseen ja ensimmäisiin viikkoihin. Tavoitteena kuitenkin olisi, että tutorointi jatkuisi pidemmälle syksyyn. Juuri siksi on hyvä jo keväällä suunnitella toimintaa etukäteen. Tarkat päivämäärät tapahtumille ja tapaamisille voi lyödä lukkoon kuitenkin vasta syksyllä, jotta ne eivät unohdu tai jää tekemättä. Jos tutorit esittelevät lukiota omissa tilaisuuksissa tai vaikka messuilla on myös nämä päivät hyvä kirjata ylös.

Ensimmäisten päivien aikana **tutorien on tärkeää olla näkyvillä ja helposti lähestyttävissä**. Tutorin on hyvä tervehtiä uusia opiskelijoita ja kysellä heidän kuulumisiaan. Tutoroitavien

pitäisi heti ensimmäisestä päivästä lähtien tietää tutorinsa. Ensimmäisten päivien aikana on tärkeää, että tutorit auttavat uusia opiskelijoita tutustumaan toisiinsa, lukiorakennukseen, opiskeluun ja palveluihin.

Syyskuu–marraskuu

Tutortapaamisia

Tutoreiden olisi hyvä tavata uusia opiskelijoita erilaisissa tilanteissa. Tutorit voivat tavata tutoroitaviaan ohjatusti tai vapaamuotoisemmin.

Tapaamisia voivat olla esimerkiksi:

- ryhmänohjaajan tuokiot
- erityiset tutorien järjestämät tunnit
- lyhyet välituntitapaamiset
- koulun jälkeiset tapaamiset

Yhteisiä tempauksia

Yhdessä suunnitellut ja toteutetut tempaukset ovat myös hyvä keino nostattaa ryhmähenkeä. Teemapäivät ovat perinteinen, helppo ja halpa tapa järjestää yhteistä tekemistä. Järjestämisessä kannattaa olla yhteistyössä opiskelijakunnan hallituksen kanssa.

Tutorien palaverit

Tutortoiminta ei saa olla tutoreille liian kuormittavaa. Tutorin tärkein työ on hänen oma koulunkäyntinsä. Tutoreiden on hyvä pitää omia tapaamisiaan, jossa he voivat suunnitella toimintaa, mutta myös keskustella tutoroinnista sekä jakaa tuntemuksiaan.

Joulukuu–tammikuu

Palaute ykkösiltä

Ensimmäisen vuoden opiskelijoilta on hyvä kerätä palautetta tutortoiminnasta esimerkiksi palautelomakkeella. Palautelomakkeessa voi kysyä seuraavia asioita.

- Vastasiko tutorointi odotuksiasi?
- Mikä tutoroinnissa oli parasta?
- Missä onnistuttiin?
- Missä olisi kehitettävää?
- Saitko apua kun sitä tarvitsit? Keneltä?

Palaute tutoreilta

Tutoreiden on hyvä keskustella ja purkaa tutorkauden tapahtumia. Palautetta voidaan antaa **palautelomakkeella**, mutta kannattaa tämän lisäksi myös käydä **yleinen keskustelu**, josta joku kirjoittaa ajatuksia ylös. Keskustelussa on hyvä käsitellä myös ykkösiltä saatua palautetta.

Tutoroitavien tapaaminen keväällä

Tutoroinnilla tulisi olla selkeä lopetus. **Palautteen kerääminen** on tärkeää ja osa yhteistä päätöstä tutorien ja tutoroitavien yhteiselle taipaleelle. Ryhmä voisi sopia vielä yhden tapaamisen keväälle, jolloin lukukausi saatettaisiin päätökseen. Tähän tapaamiseen olisi hyvä yhdistää **ykkösten rekrytoimista seuraavan syksyn tutoreiksi**.

Helmikuu

Kurssisuoritus

Tutorit tekevät paljon työtä. Tutorointi voikin olla lukioajan opettavaisimpia kokemuksia. Yksi kurssi vastaa 38 tunnin työmäärää. Tutoroinnista myönnetään useimmissa lukioissa yksi tai kaksi kurssia. Jos lukiossanne ei vielä saa tutortoiminnasta kurssia, kannattaa asiasta neuvotella tutoropettajan ja rehtorin kanssa.

Kurssisuorituksen voi saada esimerkiksi palauttamalla tutorpäiväkirjan tai esseen.

Tutorpäiväkirja

Päiväkirjaan kirjoitetaan ylös koulutukset ja tapahtumat ja arvioidaan kuinka paljon niihin kului aikaa. Päiväkirjaan voi myös purkaa omia tuntemuksiaan ja huoliaan sekä reflektoida omaa toimintaa tutorina.

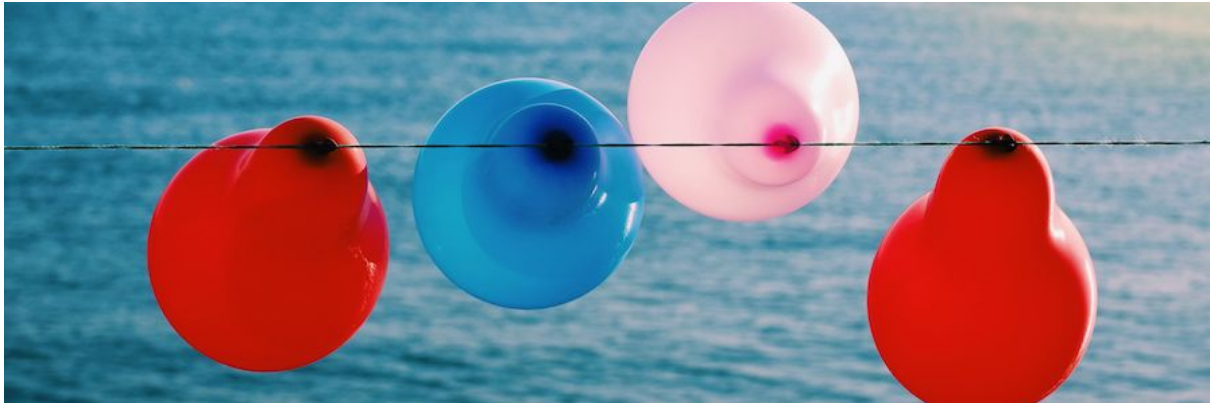
Päiväkirjojen tarkastaja saa kerättyä päiväkirjoista palautetta siitä, kuinka tutortoimintaa voisi kehittää. Tutorien on myös hyvä kirjata päiväkirjaan heiltä kysytyjä kysymyksiä, sillä ne ovat hyödyllistä materiaalia tulevia koulutuksia varten.

Essee

Esseen voi joko otsikoida vapaasti tai sille voidaan antaa valmiita otsikoita. Ideana on kuitenkin kirjoittaa aiheesta ”minä tutorina”. Esseessä on hyvä pohtia tutoroinnin tapahtumia esimerkiksi seuraavien apukysymysten avulla.

- Miksi hain tutoriksi?
- Miten suunnittelin/valmistelin tutorointia?
- Kuinka tutorkoulutus ja syksyn odotus sujui?
- Mikä meni hyvin?
- Missä olisin voinut parantaa?
- Mitkä olivat hyviä hetkiä / parasta tutoroinnissa?
- Missä olisin kaivannut enemmän tukea?
- Mikä jäi päällimmäisenä mieleeni tutoroinnista?
- Vastasiko tutorointi odotuksiani?
- Mitä opin?

10. Tapahtumat

Yhdessä suunnitellut ja toteutetut tempaukset ovat hyviä **keinoja nostattaa ryhmähenkeä**. Toimivimmat tutustumisharjoitukset vaihtelevat ryhmän koon ja luonteen mukaan. Alla esiteltyjä leikkejä saa ja kannattaa soveltaa tilanteen mukaan.

Tutustumisharjoituksia

NIMET TUTUIKSI

a. Nimileikki

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10–40

Jos lukio on kovin iso tai koulutukseen osallistuu useamman lukion opiskelijoita, on hyvä opetella osallistujien nimet. Nimileikissä osallistujat muodostavat piirin. He sanovat etunimensä ja etunimensä alkukirjaimella alkavan adjektiivin. Aloittaja esittelee itsensä: ”Liisa Lempeä”. Seuraavan tulee sanoa ensin ”Liisa Lempeä” ja vasta sitten oma nimensä ja adjektiivinsa ”Matti Mahtava”. Isossa porukassa on hyvä rajoittaa nimien kertaus viiteen eli kukaan ei sano yli viittä nimeä omansa lisäksi.

b. Toisen esittely

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10–40

Jokainen valitsee parin, jota ei vielä tunne tai jonka tuntee ryhmästä huonoiten. Parit saavat jonkin aikaa jutella, jonka jälkeen heidän tulee esitellä toisensa ryhmälle. Hyviä tietoja kerrottaviksi ovat ainakin nimi, ikä, harrastukset ja lempiruoka.

c. Kortit kertovat

Aika: 5–10 minuuttia

Välineet: Kortteja

Tarjolla on erilaisia postikortteja. Jokainen leikkijöistä valitsee kaksi korttia. Ensimmäisen kortin avulla leikkijä kertoo jotakin itsestään kuten esimerkiksi perheestään tai harrastuksistaan. Toisen kortin avulla leikkijä kertoo odotuksistaan lukion suhteen.

RYHMÄ KASAAN

a. Kuvaviesti

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10–40

Joukkueiden koko: 4–7

Välineet: Yksinkertainen piirretty kuvio (esim. kukka tai talo), paperia ja kyniä

Leikkijät jaetaan joukkueisiin. Ryhmät asettuvat jonoiksi. Jonon viimeiselle näytetään kuva, jonka hän piirtää seuraavan selkään. Viesti kulkee selästä selkään, aina siihen saakka kunnes jonon ensimmäinen piirtää sen paperille. Lähtökuvaa ja piirrettyä kuvaa verrataan.

b. Ominaisuudet

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10–40

Välineet: Tuoleja

Tuoleja on yksi vähemmän kuin leikkijöitä. Yksi leikkijöistä on keskellä ja kertoo itsestään ominaisuuden, esimerkiksi ”kesä on lempivuodenaikani”. Kaikki jotka ovat samaa mieltä vaihtavat paikkaa. Viereiselle tuolille ei saa mennä. Keskellä seissyt yrittää löytää istumapaikan. Jos hän ei onnistu, jää hän uudestaan keskelle.

c. Etsi kaveri

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10 –

Leikin vetäjä sanoo asioita, jonka mukaan pitää löytää itselleen porukasta kaveri. Esimerkkiasioita ovat vaikkapa sama kengännumero, lempisarja, montako sisarusta on, silmien väri tai lempiartisti. Kun osallistujat ovat löytäneet kaverin, voi vastaukset käydä yhdessä läpi tai vastaavasti antaa parille jonkun keskusteluaiheen mistä jutella tietty aika keskenään. Hyvä keskustelunaihe on esimerkiksi se, mikä on oma lemppariaine lukiossa.

d. Still-kuva

Aika: 10–15 minuuttia

Ryhmäkoko: 10–20

Keksitään aihe, josta osallistujien pitää kasata still-kuva niin, että jokainen siirtyy vuoron perään “kuvaan” esittämään yhtä asiaa. Jos aihe on esimerkiksi puutarha, ensimmäinen tyyppi voi lähteä esittämään puuta, toinen kukkaa, seuraava jänistä jne.

Tapahtuman järjestäminen

Tutustumis- ja ryhmäytymisleikkejä pääsee tapahtumissa testaamaan käytännössä. Tutorina pääseekin oppimaan myös tapahtumien järjestämisestä ja kartuttamaan omia organisointitaitoja.

Tapahtumilla on helppo nostaa yksittäisen ryhmän tai koko lukion yhteishenkeä. Tästä osiosta löydät helppoja vinkkejä ihmisten innostamiseen ja apua käytännön järjestelyihin.

Miten innostaa ihmisiä mukaan?

Jotta ihmiset voivat innostua esimerkiksi teemapäivästä, täytyy tapahtuman markkinoinnin olla houkuttelevaa. Hyviä tapoja viestimiseen löydät oppaan **Viestintä-osiosta**.

Matalan kynnyksen tapahtumiin on helppo lähteä mukaan. Jos lukiossanne porukan osallistuminen on ongelma, kannattaa aloittaa yksinkertaisella teemapäivällä. Päivän teema voi olla esimerkiksi se, että kaikki laittavat aurinkolasit päähän. Tempaukseen osallistuminen on tällöin tehty todella helpoksi: aurinkolasit löytyvät lähes kaikilta kotoa, ja ne on helppo halutessa ottaa pois päältä.

Tapahtuman suunnittelu

Tapahtuman suunnittelussa on hyvä ensin pohtia, mikä on tapahtuman **tavoite**. Kun tavoite on selvillä, on tapahtumalle helppo lähteä ideoimaan sisältöä ja ohjelmaa. Suunnittelun edetessä tavoitteeseen pystyy aina palaamaan. Välillä kannattaa pysähtyä miettimään, onko tapahtuma edelleen kulkemassa kohti tavoitetta.

Tapahtumat eivät usein eivätkä vaadi paljoa – esimerkiksi teemapäivän voi järjestää todella pienellä vaivalla. Tapahtuman huolelliseen suunnitteluun kannattaa kuitenkin aina panostaa. Niin itse tapahtuman saa sujumaan mutkattomasti.

Tapahtumasuunnittelussa voit hyödyntää [tapahtumasuunnitelma-taulukkoa](#).

Valmiiksi täytetty tapahtumataulukko on hyvä käydä läpi ja miettiä mahdollisia sudenkuoppia. Esimerkiksi ulkoilmatapahtumat tarvitsevat usein sateen sattuessa erityisjärjestelyjä.

Tapahtuman palaute

Palautetta keräämällä saa kokonaiskuvan siitä, mikä tapahtuman osallistujien mielestä oli hyvää ja mikä olisi voinut mennä paremmin. Palautetta varten voi tehdä sähköisen lomakkeen helposti esimerkiksi Google Forms -palvelulla, tai pientä osallistujajoukkoa varten välineeksi voi antaa paperia ja kyniä.

Myös järjestäjäporukan kanssa on hyvä pitää tapahtumasta yhteinen purku, jonka sisältö kirjoitetaan ylös. Huomiot saattavat olla samanlaisia kuin osallistujien antamassa palautteessa, mutta yksittäiselle järjestäjälle on tärkeää päästä puimaan ajatuksiaan muiden kanssa.

11. Viestintä

Tutorina pääsee oppimaan paljon uutta ja kehittymään viestijänä. Hyvä viestijä ilmaisee itseään selkeästi, mutta persoonallisesti. Tutortoiminnassa viestintä koostuu **vuorovaikutuksesta koulun sisällä ja tiedottamisesta koulun ulkopuolelle**. Tutoreilla voi olla omia tiedotuskanavia esimerkiksi Facebookissa tai Instagramissa.

Tutoreiden on tärkeää viestiä järjestämistään toiminnasta, jotta tutortoiminta näyttäytyy houkuttelevana tuleville tutoreille. Tehokas koulun sisäinen viestintä tutoreiden ja henkilökunnan välillä puolestaan mahdollistaa erilaisten tapahtumien järjestämisen ja auttaa koulun henkilökuntaa ymmärtämään tutortoiminnan merkityksen.

Viestinnän eri kanavat soveltuvat erilaisiin käyttötarkoituksiin. **Wilma** on hyvä kanava tavoittaa kaikki uudet lukiolaiset ja informoida esimerkiksi uusien opiskelijoiden infotilaisuudesta tai ryhmäytymistapahtumasta. Erityisesti lukion ensimmäisinä viikkoina **vierailu ryhmänohjaajan tuokioissa** on myös tehokas tapa tavoittaa uudet lukiolaiset. **Facebookissa** voi markkinoida tulevia tapahtumia ja pitää yhteyttä omaan tutorryhmään. **Instagram** soveltuu erityisen hyvin oman lukion tutortoiminnasta mainostamiseen.

Tiedottamisessa on hyvä pitää mielessä **kenelle tiedottaminen on suunnattu**. Kun tapahtumista tiedotetaan, kannattaa pyrkiä vastaamaan ainakin neljään kysymykseen: mitä tapahtuu, milloin, missä ja miksi.

Tutorit on hyvä tehdä näkyviksi omassa lukiossa. Toimiviksi todettuja keinoja tähän on useita:

- **Infotilaisuus:** kouluvuoden alussa tutorit keräävät kaikki ensimmäisen vuoden opiskelijat samaan tilaan, jossa he esittelevät itsensä ja kertovat toiminnastaan.
- **Juliste:** näkyvälle paikalle kiinnitetään juliste, jossa on kaikkien tutoreiden kuvat ja nimet. Juliste kannattaa tehdä jo kevätlukukaudella ennen koulun loppumista.
- **Vaatteet ja asusteet:** tutorpaidat, tutorkangaskassit, tutorrintamerkit...
- **Kotisivu/Facebook:** esimerkiksi lukion sivujen yhteyteen perustetaan sivusto, jossa tutorit esitellään tai tutortoimintaa markkinoidaan Facebookissa.
- **Henkilökunta:** tutorit käyvät kertomassa toiminnastaan opettajainkokouksessa ja ryhmänohjaajien tuokioissa.

12. Vaikuttaminen

Hyvät suhteet ovat kaiken a ja o

Tutorit toimivat linkkinä uusien opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä. Suuri osa tutorina vaikuttamista onkin suhteiden ylläpitoa.

Toimiva yhteistyö on koko koulun eduksi. Hyviä suhteita voi ylläpitää esimerkiksi yhteisillä tapaamisilla ennen lukuvuoden alkua, joissa tutorit ja osa henkilökunnasta kutsutaan keskustelemaan ajankohtaisista asioista kahvin ja pullan ääreen.

Mihin tutortoiminnalla voi vaikuttaa?

Tutorina pääset edistämään halutessasi koulun ilmapiiriä monella tavalla. Konkreettisesti tutortoiminnalla voi vaikuttaa esimerkiksi **koulun viihtyvyyteen ja luoda hyvää yhteishenkeä.**

Opiskelijoiden mielipiteiden kartoitus

Tutorina tehtävässä vaikuttamisessa on tärkeää saada kaikkien ääni esille. Yksi keino vaikuttaa oman lukion asioihin on kyselyllä kartoittaa opiskelijoiden mielipiteitä. Hyvä esimerkki kyselystä on **viihtyvyysskysely**. Viihtyvyysskyselyssä voidaan kysyä esimerkiksi opiskeluilmapiiiristä, opettajista, opinto-ohjauksesta, opetuksesta ja oppilaitoksesta. Tutoreiden tavoitteena on parantaa koulun viihtyvyyttä, joten heitä tulisi myös kiinnostaa, millainen ilmapiiri lukiossa on. Viihtyvyysskysely voidaan tehdä esimerkiksi puolivuositain ja tulokset julkaista ryhmänohjaajan tuokiossa. Lisäksi tutorit voivat keskustella tuloksista henkilökunnan kanssa. Liitteenä on [malliviihtyvyysskysely](#).

Jos lukiossa on jokin aihe, joka on erityisen ajankohtainen, voidaan siitä tehdä yksityiskohtaisempi erillinen kysely.

13. Lopuksi: mistä saan apua

Opiskelijatoiminnan edistäminen on yksi Suomen Lukiolaisten Liiton perustehtävistä. Voit saada liitolta ideoita, tukea, materiaaleja ja koulutusta toimintaasi.

Suomen Lukiolaisten Liiton toimistolla työskentelee täysipäiväinen **opiskelijatoiminnan suunnittelija**, johon voit olla yhteyksissä kysymyksiesi kanssa. Lisäksi vuosittain vaihtuvista **varapuheenjohtajista** toinen ottaa aina lukioiden opiskelijatoiminnan vastuulleen. Ole heihin rohkeasti yhteydessä, he auttavat mielellään! Yhteystiedot löydät osoitteesta lukio.fi.

Tutoreiden täsmäkoulutus

Tutorkoulutukset on tarkoitettu tutoreiden puolen tai koko päivän mittaisiksi tehopaketeiksi, joiden avulla haetaan uutta puhtia tutorointiin. Paikalle saapuu SLL:n kouluttaja, joka opastaa tutoroinnin perusteissa sekä vetää harjoituksia ja ideointia tutorointiin valmistautumiseksi.

Koulutus räätälöidään tutorien tarpeet huomioiden. Yhdessä päivässä saatte uutta intoa, ideoita ja konkreettisia välineitä tutorointiin!

Tutorkoulutukset ovat lukioille **maksuttomia**. Voit tilata koulutuksen SLL:n nettisivuilta lukio.fi.

Tutoroppaat

Tämän oppaan lisäksi kannattaa tutustua myös SLL:n **Tutorkoulutusoppaaseen**, joka auttaa tutorien koulutuksen suunnittelussa. Opas löytyy osoitteesta lukio.fi.

14. Lähteet

Kannen kuva:

Henna Nykänen

2010

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun opiskelijakunta HELGAN tutormateriaalit

Haiminen, Terhi ja Salovaara, Reija (toim.) 2003. Tukioppilastoiminnan opas. Paino Polar Oy.

Härkönen, Pekka 2002 (toim.). Opiskelijatutoroinnin käsikirja. Seinäjoki: I-Print.

Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKAN tutormateriaalit.

Rekola, Milla (toim.) 2008. Oppilaskuntatoiminnan opas. Singsby: Ykkös-Offset.

Reija Salovaara (toim.) 2006. Tukari välittää. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Miktor.

Reija Salovaara (toim.) 2006. Terve minä. Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali itsetuntemuksesta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Miktor.

Tutorin käsikirja 2008. Metropolia Ammattikorkeakoulun Opiskelijakunta. Tutoropas 2009. SAKKI – Ammattiin opiskelevat. Helsinki: Yliopistopaino.

Olin, Kaisa, Räsänen, Minna ja Hievanen, Sauli (SAKKI) 2008. Tutortoiminnan käsikirja. Helsinki: Yliopistopaino.